

Νησί, παραμονή Δεκαπενταύγουστου

ΚΟΝΤΕΥΑΜΕ ΝΑ ΦΤΑΣΟΥΜΕ στο ξωκλήσι της Παναγίας Πυρόεσσας, όταν ο ιερέας που προπορευόταν μας ζήτησε να κάνουμε μια μικρή στάση, στρέφοντας το βλέμμα του προς την Ανατολή.

Ο Πέτρος, που ερχόταν με φόρα αποπίσω, λίγο έλειψε να πέσει πάνω μου, κάτι που θα μπορούσε να αποβεί εξαιρετικά επικίνδυνο, καθώς το μονοπάτι ήταν πολύ στενό και δίπλα του έχασκε απειλητικά ένας απότομος γκρεμός με μεγάλες, κοφτερές πέτρες.

«Συγγνώμη», είπε και κοντοστάθηκε, απορώντας που σταματήσαμε την πορεία μας.

Γύρω στα είκοσι άτομα ήμαστε όλοι κι όλοι, με μοναδική γυναικεία παρουσία τη δική μου. Μέχρι και πέρυσι δεν επιτρεπόταν στις γυναίκες να κάνουν τη διαδρομή. Όταν, όμως, ο πάτερ Γεώργιος ανέλαβε την ενορία της Χώρας, κατήγγησε αυτή την παλιά παράδοση, λέγοντας πως την πορεία προς το ξωκλήσι μπορούσε να ακολουθήσει όποιος επιθυμούσε. Έτσι, άδραξα κι εγώ την ευκαιρία. Άλλωστε η οικογένειά μου, ως κτήτορας, ήταν υπεύθυνη για τη φροντίδα του, αλλά και για την οργάνωση της γιορτής του Δεκαπενταύγουστου, αφού

στις αρχές του προηγούμενου αιώνα ένας προπάππος του πατέρα μου είχε παραχωρήσει τη γη και πρόσφερε τα χρήματα για την ανέγερσή του. Με πολύ ζήλο και κόπο, ένας καλόγερος είχε κουβαλήσει μονάχος στις πλάτες του όλα τα υλικά από αυτό το στενό μονοπάτι που τώρα βαδίζαμε και με τα ίδια του τα χέρια είχε χτίσει πέτρα πέτρα το ξωκλήσι.

Είχαμε ξεκινήσει χαράματα σχεδόν από τη Χώρα και πλέον κοντεύαμε στον προορισμό μας, έπειτα από κάμποσες ώρες δύσκολης ανάβασης. Ένωθα πολύ περήφανη γι' αυτό που έκανα και ανυπομονούσα να παραστώ στο έθιμο που είχαμε εμείς οι ντόπιοι, να ανάβουμε φωτιά στο προαύλιο της μικρής εκκλησίας την παραμονή της γιορτής, παρακολουθώντας τις πύρινες γλώσσες να θεριεύουν και να συναγωνίζονται η μία την άλλη για το ποια θα φτάσει ψηλότερα. Εξ ου και η ονομασία Παναγία Πυρόεσσα.

«Φωτεινή, τι συμβαίνει; Γιατί σταματήσαμε;» με ρώτησε ο Πέτρος λαχανιασμένος.

Χωρίς να μιλήσω, του έδειξα κατά κει όπου είχε καρφωθεί το βλέμμα του ιερέα. Πολύ μακριά μας, ένας σίφωνας θαλάσσης σχηματιζόταν και ανέβαζε το νερό προς τον ουρανό. Το πρωτοφανές, για την περιοχή μας, φαινόμενο δεν κράτησε παρά ελάχιστα δευτερόλεπτα και σβήνοντας αργά άφησε την επιφάνεια της θάλασσας στη γνώριμη, για την εποχή, ηρεμία της. Την παράξενη σιωπή που απλώθηκε, διέκοψε μια απότομη ριπή αέρα. Σαν να το εξέλαβε για σινιάλο της φύσης, ο πάτερ Γεώργιος ξεκίνησε και πάλι αμίλητος την πορεία του.

Έριξα μια ματιά στον Πέτρο και ακολούθησα τη γραμμή των συνοδοιπόρων μου, που όλοι μαζί, σαν μυρμήγκια στη σειρά, ανηφορίζαμε για το ξωκλήσι. Θα διανυκτερεύαμε απόψε

στο προαύλιο του και αύριο, μετά τη θεία λειτουργία, θα γυρίζαμε πίσω. Λάτρευα τη μέρα του Δεκαπενταύγουστου, γιατί μόνο όμορφες αναμνήσεις υπήρχαν χαραγμένες μέσα μου.

Ατενίζοντας τον ορίζοντα, ωστόσο, μια μικρή ανησυχία με κατέλαβε μήπως μας τα χάλαγε φέτος ο καιρός. Βαριά, γκριζα σύννεφα γυρόφερναν το νησί, ενώ στις αρχές του μήνα, όπως με πληροφόρησαν οι γονείς μου, είχαν ανοίξει οι ουρανοί κι έβρεχε ασταμάτητα για δύο ολόκληρες μέρες. Κανείς από τους κατοίκους δεν θυμόταν να έχει γίνει ποτέ άλλοτε κάτι παρόμοιο.

Το νησί μας, η Άθωρα*, ριγμένο στη μέση του Αιγαίου, είχε μεγάλο πρόβλημα λειψυδρίας, κυρίως τους θερινούς μήνες, και η βροχή που είχε πέσει έγινε αποδεκτή σαν δώρο Θεού από τη διψασμένη γη, που τη ρούφηξε αχόρταγα, πρασινίζοντας εδώ κι εκεί μέσα στην τόση ξεραϊλα. Ταυτόχρονα, όμως, το έδαφος είχε αυλακωθεί από τις νεροσυρμές και σε πολλά σημεία έμοιαζε να έχει σκιστεί στα δυο από τους ορμητικούς χειμάρρους...

Το ξωκλήσι ήταν ήδη ορατό, κι αν υπολόγιζα σωστά, σε ένα τέταρτο το πολύ θα βρισκόμαστε εκεί, να βοηθήσουμε αυτούς που, όπως διέκρινα, πάσχιζαν να το σημαιοστολίσουν.

Το ελαφρύ αεράκι που φυσούσε ανάδευε τους θάμνους του θυμαριού και της ρίγανης, σκορπίζοντας ολόγυρα την

* «Νονά» της Άθωρας είναι η κόρη μου, Βάια, μιας και η ίδια βρήκε και μου πρότεινε το όνομα, όταν τη ρώτησα πώς να βαπτίσω αυτό το φανταστικό, κατά τα άλλα, νησί. Επίσης, εκείνη ακούμπησε το δάχτυλό της στο κέντρο του Αιγαίου πελάγους, όταν τη ρώτησα πού να το τοποθετήσω γεωγραφικά. Το ακριβές γεωγραφικό στίγμα, όπου στην πραγματικότητα δεν υπάρχει τίποτε άλλο από θάλασσα, είναι: 38.122637° Β, 25.396863° Α.

πανδαισία της ευωδίας τους. Το νησί μας φημιζόταν για τα σπάνια βότανα που φύονταν εδώ, και κάποια από αυτά, όπως έλεγαν οι γνώστες, είχαν θαυματουργές θεραπευτικές ιδιότητες.

Άπλωσα το χέρι μου κι έκοψα λίγα φυλλαράκια από ένα που είχε ριζώσει ανάμεσα στα βράχια δεξιά μου και, χωρίς να σταματήσω, τα έδωσα στον Πέτρο να τα μυρίσει.

«Αγριορίγανη...» μου είπε με ένα συγκαταβατικό χαμόγελο, λες και δεν ήξερα τι ήταν, και τα πέταξε κατά τη μεριά του γκρεμού. Δεν φαινόταν και πολύ χαρούμενος που ήρθαμε και νομίζω πως το έκανε μόνο για χάρη μου.

Πλησιάζοντας ολοένα και περισσότερο, έφτασε στ' αφτιά μας, σαν ηχητικό κύμα που πέρασε και χάθηκε, το κούρντισμα των οργάνων της ορχήστρας, δίνοντάς μας την ώθηση να επιταχύνουμε το βήμα μας. Τα μέλη της ήταν παλιοί φίλοι και συμμαθητές μου, που δεν έφυγαν ποτέ αποδώ, και καμιά φορά τούς ζηλευα για την απόφασή τους.

Λίγο πριν φτάσουμε, ο πάτερ Γεώργιος έβγαλε το πετραχήλι από τον σάκο που κουβαλούσε στην πλάτη του και το φόρεσε πάνω από το ράσο του. Είχε έρθει πριν λίγο καιρό στον τόπο μας και τηρούσε επιμελώς τους τύπους, για να μη δώσει λαβή για σχόλια και επικρίσεις από τους ντόπιους. Η ιδιαίτερα επιφυλακτική στάση του, όμως, αντισταθμιζόταν από τη μεγάλη ευγένεια με την οποία αντιμετώπιζε τους πάντες. Πολυταξιδευμένος και βαθιά μορφωμένος, όπως μάθαμε, τώρα, γύρω στα πενήντα του, ζήτησε να διοριστεί στην Άθωρα, έχοντας ζήσει προηγουμένως αρκετά χρόνια στην Αφρική, σε κάποια ιεραποστολή.

Έμεινα να τον παρατηρώ καθώς έψαχνε κάτι ακόμη μέσα στον σάκο του. Από την πρώτη στιγμή που τον συνάντησα,

μου έκανε εντύπωση το παρουσιαστικό του, αφού δεν είχα ξαναδεί ορθόδοξο ιερέα με τόσο κοντά και περιποιημένα γένια. Γενικά, είχε έναν αέρα... κοσμοπολίτικο, θα τολμούσα να πω, και αναρωτιόμουν πώς είχε αποφασίσει να αυτοεξοριστεί στο απομονωμένο νησί μας.

Σε λίγο κρατούσε με τα δυο του χέρια μπροστά στο στήθος την παλιά εικόνα της Παναγίας μέσα στην ξύλινη σκαλιστή κορνίζα της, κι έτσι διανύσαμε τα τελευταία μέτρα μέχρι τα φρεσκοασπρισμένα σκαλοπάτια της εκκλησούλας. Τότε ο πάτερ Γεώργιος ξεκίνησε να ψέλνει γλυκά, ενώ ο μεταλλικός, γιορτινός ήχος της καμπάνας αντηχούσε στα βράχια, αναγγέλλοντας την άφιξη της εικόνας.

Εμείς οι λίγοι που τη συνοδεύαμε, γρήγορα γίναμε ένα με τον κόσμο που είχε γεμίσει ασφυκτικά το προαύλιο, στο κέντρο του οποίου υπήρχε ήδη ένας μεγάλος σωρός με ξερά ξύλα που θα τροφοδοτούσαν τη βραδινή φωτιά. Οι περισσότεροι είχαν έρθει μέχρι ένα σημείο με αυτοκίνητα –μία ώρα οδήγηση στον κακοτράχαλο δρόμο– κι είχαν ανέβει στο ξωκλήσι περπατώντας από ένα άλλο, πολύ πιο σύντομο μονοπάτι, και όλοι σχεδόν θα διανυκτερεύαμε απόψε εδώ.

Ανάμεσα στους συγκεντρωμένους πιστούς διέκρινα τους γονείς μου και κατεβάζοντας τον σάκο από την πλάτη μου τους πλησίασα χαμογελαστή.

«Πάντα άξια», μου είπε η μητέρα μου συγκινημένη και με αγκάλιασε, ενώ ο πατέρας μου περίμενε υπομονετικά τη σειρά του.

«Με κάνεις πολύ περήφανο, κόρη μου, κάθε μέρα», μου πιθύρισε με την ίδια συγκίνηση κι εκείνος, κλείνοντας το πρόσωπό μου στις παλάμες του.

Βούρκωσα, και δυο δάκρυα πήραν να κατηφορίζουν στα μάγουλά μου. Θέλοντας να τα κρύψω, έπεσα στην αγκαλιά του. Πίσω του ακριβώς είδα τον Πέτρο να τσιμπολογά τους μεξέδες που είχαν απλώσει οι γυναίκες του νησιού στα στρωμένα με σεντόνια τραπέζια.

Αποσπάστηκα από τους γονείς μου και κατευθύνθηκα προς το μέρος του, σταματώντας πολλές φορές για να χαιρετήσω διάφορους γνωστούς και να ανταλλάξω δυο κουβέντες μαζί τους.

«Μήπως να περίμενες να φάμε όλοι μαζί, αφού κάνει ο ιερέας την προσευχή;» του επισήμανα βλοσυρά, όταν έφτασα εντέλει κοντά του.

Κατάπτε βιαστικά την μπουκιά του, δείχνοντας πως ντράπηκε για τη λαιμαργία του, κι έπειτα με πήρε από το χέρι και με τράβηξε κατά την ορχήστρα που είχε στηθεί μπροστά στο πεζούλι, το οποίο οριοθετούσε το προαύλιο από την πλευρά του γκρεμού. Με κέφι οι οργανοπαίκτες είχαν πιάσει να παίζουν νησιώτικους σκοπούς, και ο Λουκάς με το λαούτο του, μόλις με αντίκρισε, δυνάμωσε τη φωνή του, σαν να μου αφιέρωνε το τραγούδι που έλεγε εκείνη τη στιγμή.

*Στης θάλασσας τα κύματα
θα βγω να σε ανταμώσω
μα αν σε πάρουν μακριά
θα φτιάξω βάρκα θαλασσιά
και θα 'ρθω να σε σώσω...*

Μου άρεσε πολύ αυτό το τραγούδι, γιατί τα λόγια του ανάδεναν μέσα μου μύχια συναισθήματα, που δεν ομολογούσα ούτε στον εαυτό μου. Ασυναισθητα βάλθηκα να

ακολουθώ τους υπόλοιπους που το είχαν ρίξει ήδη στον χορό.

Ο Πέτρος κόλλησε πάνω μου και τυλίγοντας το χέρι του γύρω από τους ώμους μου προσπάθησε να συγχρονίσει τα βήματά του στον ρυθμό που έδινε η ορχήστρα των τεσσάρων αντρών. Μάταια όμως, και το μόνο που κατάφερε ήταν να μπερδευτούν τα πόδια μας, με κίνδυνο να πέσουμε και οι δύο κάτω, παρασέρνοντας και τους άλλους χορευτές του κύκλου. Ένωσα τον ιδρώτα του να μουσκεύει ακόμη περισσότερο την ήδη υγρή μπλούζα μου και αποτραβήχτηκα απαλά κάνοντας δήθεν μια στροφή, ώστε να σταθώ απέναντί του. Έπιασε τα χέρια μου και πασχίζοντας ακόμη να χορέψει με έφερε κοντά του και μου είπε μια ανάσα από το πρόσωπό μου:

«Φωτεινή, δεν νομίζω πως υπάρχει καλύτερη στιγμή για να σου ζητήσω να...»

Εύκολα μπορούσα να μαντέψω από το ύφος του τι ακριβώς εννοούσε, αλλά ακόμη κι αυτό είχε σκοπό να το κάνει πεζά, ανάμεσα σε τόσο κόσμο, σαν να επρόκειτο να μου προτείνει να πάμε βόλτα στο βουνό.

Γνώριζα από τις μέχρι τώρα κουβέντες μας πως για τον Πέτρο ο γάμος ήταν απλώς η φυσική κατάληξη κάθε μακροχρόνιας σχέσης. Δεν είχα, όμως, καμία διάθεση να μπω αυτή τη στιγμή σε μια τέτοια συζήτηση κι έψαξα να βρω μια δικαιολογία για να ξεγλιστρήσω και να την αποφύγω.

Πριν προλάβω, ωστόσο, να σκεφτώ το παραμικρό, ένας δυνατός αέρας από τα ανατολικά ανασήκωσε τα τραπεζομάντιλα στον αυτοσχέδιο μπουφέ, κάνοντας όλους μας να στραφούμε προς εκείνη την κατεύθυνση ξαφνιασμένοι.

Μόλις η ξαφνική ριπή καταλάγιασε, η ορχήστρα συνέχισε να παίζει απτόητη το τραγούδι που είχε για λίγο διακόψει

και ο Πέτρος μου έσφιξε τα χέρια, δίνοντάς μου να καταλάβω πως ήταν έτοιμος να ξεστομίσει τις λέξεις που πολλές γυναίκες φαντασιώνονται ως την πιο όμορφη στιγμή της ζωής τους.

Όχι, όμως, εγώ. Και, κατά τα φαινόμενα, σήμερα είχα για σύμμαχό μου τη φύση, που για μία ακόμη φορά διεκδίκησε επιτακτικά την προσοχή μας. Πριν προλάβω και πάλι να σκεφτώ μια δικαιολογία για να αποκρούσω την πρότασή του, τρομαγμένες φωνές ακούστηκαν, καθώς ένα τεράστιο σύννεφο σκόνης ερχόταν προς το μέρος μας σχηματίζοντας ανεμοστρόβιλο.

Με μεγάλη ταχύτητα απλώθηκε ανάμεσά μας, θολώνοντας το οπτικό πεδίο με το φορτίο που κουβαλούσε και προκαλώντας πανικό. Ήταν τέτοια η ορμή του, που αρπάχτηκα άγαρμπα από τον Πέτρο για να μην παρασυρθώ στο πέρασμά του, ενώ και οι άλλοι γύρω μας πιάνονταν μεταξύ τους όπως μπορούσαν, για να κρατηθούν στη θέση τους. Οι μουσικοί της ορχήστρας πέταξαν τα όργανά τους κι έσπευσαν να κατέβουν από το υπερυψωμένο σημείο όπου βρίσκονταν. Ο Λουκάς, όμως, δεν τα κατάφερε και πάλευε να μείνει όρθιος, σκύβοντας για να μην τον σπρώξει ο ανεμοστρόβιλος προς τα πίσω, στον γκρεμό. Το κορμί του, όμοιο με μαριονέτα παραδομένη στις βουλές του ισχυρού ανέμου, βολόδερνε τότε αποδώ, τότε αποκεί, και το πουκάμισό του, φουσκωμένο σαν πανί ιστιοφόρου, κόντευε να φύγει από πάνω του. Μια πρόσκαιρη ανάπαυλα του ανεμοστρόβιλου, σαν στιγμή άπνοιας, τον έκανε να χαμογελάσει με ανακούφιση κι ετοιμάστηκε να πηδήξει από το πάλκο.

Όσο απότομα, όμως, σταμάτησε ο άνεμος τόσο απότομα ξεδίπλωσε ξανά την ορμή του, και ο Λουκάς βρέθηκε

να αιωρείται, σαν ένα χέρι να τον άρπαξε βίαια, και αμέσως μετά εκτινάχτηκε στο κενό μαζί με πολλά ξύλα από τον σωρό που είχε στηθεί για τη φωτιά και τα ξεσήκωσε ο ανεμοστρόβιλος στο διάβα του.

Κανείς δεν πρόλαβε να τον βοηθήσει. Τα ουρλιαχτά κάποιων γυναικών ήχησαν σαν κακός οiwνός. Τρέξαμε μέσα στη σκόνη και στα φύλλα που ακόμη χόρευαν ολόγυρα και με προσοχή πλησιάσαμε στο σημείο απ' όπου μόλις είχε εξαφανιστεί ο Λουκάς. Η πτώση του είχε σταματήσει τέσσερα πέντε μέτρα πιο κάτω κι έδειχνε να έχει τις αισθήσεις του. Η πρόσβαση, όμως, ήταν πολύ δύσκολη και μόνο με σκοινιά θα μπορούσε κάποιος να κατέβει.

Στο μεταξύ, η σαρωτική μανία του ανέμου είχε αρχίσει να μαλακώνει. Επικρατούσε αναταραχή, και όλοι φώναζαν και χειρονομούσαν έντονα, μην ξέροντας τι να κάνουν.

Τους ζήτησα να σωπάσουν και τον άκουσα να βογκά ανάμεσα στις κοφτερές πέτρες. Συνειδητοποιώντας ότι κάθε λεπτό που περνούσε ήταν κρίσιμο για τη ζωή του, έτρεξα εκεί όπου είχα ακουμπήσει τον σάκο μου, ευχόμενη να τον έβρισκα στη θέση του. Παραδόξως, δεν είχε μετατοπιστεί παρά ελάχιστα, ίσως λόγω του βάρους του, αφού προτού ξεκινήσουμε την ανάβαση προς το ξωκλήσι είχα χώσει μέσα τον ορειβατικό εξοπλισμό μου, για κάθε ενδεχόμενο. Και να που είχε προκύψει η ανάγκη.

Βιαστικά έβγαλα το σκοινί και φόρεσα τα γάντια μου. Επέστρεψα κοντά στους υπόλοιπους και ζήτησα από τον Πέτρο και μερικούς χειροδύναμους να κρατήσουν το σκοινί για να κατέβω.

Κανείς δεν έφερε αντίρρηση, μιας και όλοι γνώριζαν πως ήξερα καλά τι έκανα. Η μητέρα μου μόνο, με το χέρι στο

στόμα, με κοίταζε με αγωνία, χωμένη στην αγκαλιά του πατέρα μου, που προσπαθούσε να δείχνει ψύχραιμος.

Μόλις βεβαιώθηκα πως με βαστούσαν γερά, έγειρα το σώμα μου στο κενό, ακουμπώντας τις τρακτερωτές σόλες των παπουτσιών μου στον σχεδόν κάθετο βράχο. Άρχισα αργά αργά να λασκάρω το σκοινί από τα χέρια μου και να κατεβαίνω, νιώθοντας ότι οι αποπάνω είχαν σταματήσει ακόμη και να αναπνέουν.

Ύστερα από δύο λεπτά, πάτησα σταθερά τα πόδια μου στο σημείο όπου κειτόταν ο Λουκάς κι έσκυψα να ελέγξω την κατάσταση του. Το κεφάλι του είχε ένα βαθύ σκίσιμο, που ξεκινούσε από το αριστερό αφτί κι έφτανε έως την κορυφή, και το αίμα ανέβλυζε ακατάσχετα από το τραύμα. Το δεξί του πόδι ήταν επίσης πολύ άσχημα χτυπημένο. Βογκούσε και μέσα στον πόνο του μουρμούριζε κάτι ασυναρτησίες, για κάποιο δαίμονα που τον έσπρωξε. Σίγουρα είχε υποστεί διάσειση.

Φώναξα στους αποπάνω να μου πετάξουν ό,τι θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως επίδεσμος, και σε λίγο ένα πουκάμισο προσγειώθηκε δίπλα μου, που το έσκισα σε λωρίδες και καταπιάστηκα να δέσω το κεφάλι του Λουκά. Ήταν από αυτές τις στιγμές που ένιωθα ότι δεν είχαν πάει στράφι οι σπουδές μου στην Ιατρική, αφού δεν ήταν λίγες οι φορές που οι γνώσεις μου είχαν φανεί χρήσιμες.

Δυστυχώς, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η προσπάθειά μου αποδείχτηκε ανώφελη, καθώς το τραύμα ήταν πολύ σοβαρό και ο παλιός μου φίλος θα έπρεπε να διακομιστεί επείγοντως σε νοσοκομείο. Το κοντινότερο μέρος που διέθετε νοσοκομείο απείχε πολλά μίλια, και μέχρι να ανεβάσουμε και να μεταφέρουμε τον Λουκά θα χρειάζονταν ώρες. Και το σημαντικότερο, γνώριζα πως αν επιχειρούσαμε να τον

μετακινήσουμε εμείς κι όχι διασώστες με κατάλληλο εξοπλισμό, θα μπορούσε να αποβεί μοιραίο για τη ζωή του. Η σκέψη μου κάλπαζε στις ελάχιστες επιλογές που είχαμε στη διάθεσή μας.

Από το σκοινί κρεμόταν ήδη και ο Πέτρος, που με αργές κινήσεις είχε ξεκινήσει την κατάβαση. Του συνέστησα να προσέχει, γιατί δεν θα άντεχα κι άλλη τραγωδία σήμερα. Όλοι οι υπόλοιποι, στοιχισμένοι ο ένας δίπλα στον άλλο ψηλά στο πεζούλι, παρακολουθούσαν αμίλητοι.

Ο άνεμος είχε κοπάσει κάπως, αλλά εξακολουθούσε να ακούγεται απειλητικός, σφυρίζοντας ανάμεσα από τις σχισμές των βράχων.

Μόλις ο Πέτρος πάτησε κάτω, του είπα βιαστικά:

«Κάλεσε αμέσως βοήθεια. Να έρθει ελικόπτερο. Δεν νομίζω πως μπορούμε να τον μετακινήσουμε μόνοι μας. Και από μια πρώτη εκτίμηση των τραυμάτων του, κρίνω ότι δεν έχουμε πολύ χρόνο».

Στην αρχή σάστισε και με κοίταζε τρομαγμένος, καθώς πάσχιζα να σταματήσω την αιμορραγία στο κεφάλι του Λουκά. Έπειτα, όμως, αντέδρασε κι έβγαλε το κινητό από την τσέπη του, καλώντας το νούμερο του ΕΚΑΒ. Τον άκουσα να περιγράφει με αλαφιασμένη φωνή τι συνέβη και την κρισιμότητα της κατάστασης. Μετά σώπασε. Προφανώς κάτι του έλεγαν από την άλλη άκρη της γραμμής. Στράφηκα και αντίκρισα το απογοητευμένο ύφος του.

«Είναι πολύ δύσκολο να έρθει ελικόπτερο άμεσα», με πληροφόρησε. «Ζήτησαν έγκριση και θα μας ενημερώσουν. Αλλά, όπως και να 'χει, θα περάσουν κάποιες ώρες μέχρι να γίνουν όλα αυτά τα διαδικαστικά και να φτάσει εδώ από την Αθήνα. Με συμβούλευσαν να του προσφέρει τις πρώτες

βοήθειες όποιος γιατρός υπάρχει και, αν γίνεται, να μεταφερθεί στο Κέντρο Υγείας...»

Στη σκέψη πως η νεαρή γιατρός που έκανε το αγροτικό της στο νησί μας δεν θα μπορούσε να αντεπεξέλθει σε ένα τόσο σοβαρό περιστατικό, εξοργίστηκα και δεν τον άφησα να συνεχίσει.

«Δεν μπορεί να μετακινηθεί αποδώ. Θα του κάνουμε μεγαλύτερη ζημιά. Τους εξήγησες πώς έχουν τα πράγματα; Κάνε κάτι, τόσο κόσμο γνωρίζεις!»

Ο Πέτρος κάτι πήγε να μου απαντήσει, αλλά φαίνεται ότι το ξέσπασμά μου τον ξάφνιασε και τον έκανε να κλείσει το στόμα του. Ίσως ήταν η πρώτη φορά που του μιλούσα με τέτοια ένταση. Κοίταξε για μια στιγμή σκεπτικός το τηλέφωνό του κι ύστερα είπε αποφασιστικά:

«Δώσε μου ένα λεπτό...»

Πήγε λίγο πιο πέρα και κατάλαβα πως κάλεσε τον ίδιο τον υπουργό Αμύνης, με τον οποίο γνωριζόταν, και μάλιστα τον είχε φιλοξενήσει πρόσφατα στο ξενοδοχείο του. Όσο εκείνος περίμενε μια απάντηση, εγώ προσπαθούσα να ηρεμήσω τον Λουκά, που έδειχνε να υποφέρει όλο και περισσότερο. Ύστερα από λίγα λεπτά συζήτησης και αναμονής, ο Πέτρος έκλεισε το τηλέφωνο και ήρθε κοντά μου, λέγοντας με ικανοποίηση:

«Με διαβεβαίωσε πως σε λίγο θα φύγει στρατιωτικό ελικόπτερο από τη Χίο. Το πολύ σε μία ώρα θα είναι εδώ, με γιατρό και διασώστες...»

Δεν διέθετα τα μέσα για να κάνω ασφαλή διάγνωση, αλλά ο καθένας θα μπορούσε να καταλάβει πως η κατάσταση του Λουκά ήταν πολύ κρίσιμη και δύσκολα θα άντεχε τόσο. Ο σφυγμός του γινόταν ολοένα και πιο αδύναμος και το παραμιλητό του φανέρωνε πως βρισκόταν σε σύγχυση.

Ενέτεινα τις προσπάθειές μου για να τον κρατήσω ξύπνιο, τότε μιλώντας του και τότε φωνάζοντας το όνομά του, γιατί ήξερα πως αν έκλεινε τα μάτια του, ίσως και να μην κατάφερνε να τα ανοίξει ξανά. Αφοσιωμένη πλήρως σ' εκείνον και αποσυγχρονισμένη από τη στεναχώρια και το άγχος μου, όχι μόνο ξέχασα να ευχαριστήσω τον Πέτρο για την κινητοποίησή του, αλλά ούτε καν αντιλήφθηκα αμέσως τον συνεργάτη του, τον Κίμωνα, όταν κατέβηκε κι αυτός κρατώντας ένα σακίδιο, από το οποίο έβγαλε ένα μπουκάλι νερό κι ένα βαλιτσάκι πρώτων βοηθειών, που κάποιος είχε τρέξει να φέρει από το αυτοκίνητό του.

«Δεν υπάρχει κανένας γιατρός πάνω, ε;»

Παρόλο που γνώριζα ήδη την απάντηση, ρώτησα ελπίζοντας ότι θα βρισκόταν κάποιος που θα είχε πιο άρτια εκπαίδευση από τη δική μου. Η έκφραση του Κίμωνα, όμως, εξανέμισε μεμιάς την αμυδρή ελπίδα που είχε γεννηθεί μέσα μου.

Ο ήλιος, που είχε προβάλει στο μεταξύ από ένα πρόσκαιρο άνοιγμα στα σύννεφα, έκαιγε το πρόσωπο του Λουκά, κάνοντάς τον να δυσανασχετεί ακόμη περισσότερο.

Κοίταξα γύρω και είδα ένα σημείο όπου η επιφάνεια των βράχων ήταν πιο λεία. Ζήτησα από τους δύο άντρες να πλησιάσουν και καθοδηγώντας τους από πού να πιάσουν τον τραυματία με υπέρμετρη προσοχή, τον μετακινήσαμε ελάχιστα, βάζοντας κάτω από το κεφάλι του για μαξιλάρι το σακίδιο.

Το πόδι του κρεμόταν σαν σπασμένο ξύλο. Επιχείρησα να το φέρω τουλάχιστον σε μια ευθεία με το υπόλοιπο σώμα, αλλά ένα ουρλιαχτό πόνου από τον Λουκά με ανάγκασε να σταματήσω και το άφησα αργά στη θέση του. Του έδωσα λίγο νερό και συνέχισα να του μιλάω και να προσπαθώ να επικοινωνήσω μαζί του, μα οι αισθήσεις του εξασθενίζαν

λεπτό προς λεπτό, δείχνοντας πως είχε αρχίσει να χάνει την επαφή του με το περιβάλλον.

Το αίμα που έτρεχε από το σκίσιμο στο κεφάλι είχε κάπως μειωθεί, αλλά εξακολουθούσε να μουσκεύει σχεδόν αμέσως τις γάζες που είχα πια στη διάθεσή μου για να σταματήσω τη ροή του, και μια κόκκινη κηλίδα στα πλευρά μαρτυρούσε ακόμη ένα σημείο τραυματισμού.

Το μυαλό μου είχε πάρει φωτιά από τις τόσες σκέψεις για το πώς θα έπρεπε να δράσουμε, με τη μία να αντικρούει την άλλη. Θα ήταν μάταιο να προσπαθήσουμε να τον ανεβάσουμε πάνω με σκοινιά, καθώς υπήρχε κίνδυνος να γλιστρήσουμε στα βράχια και να παρασύρουμε σε μία ακόμη πτώση τον Λουκά.

Η μόνη ελπίδα, λοιπόν, ήταν να έρθει γρήγορα το ελικόπτερο, να τον ανεβάσουμε και να μεταφερθεί απευθείας στο νοσοκομείο. Μέχρι να γίνει αυτό, όμως, έπρεπε οπωσδήποτε να τον κρατήσουμε με κάθε τρόπο ξύπνιο και να τον προστατεύσουμε από τον δυνατό ήλιο.

Όσο εγώ του έδινα νερό και του έβρεχα το πρόσωπο, ο Πέτρος ζήτησε από τους αποπάνω να του πετάξουν ένα σεντόνι από αυτά που είχαν χρησιμοποιήσει οι γυναίκες σαν τραπεζομάντιλα. Με τη βοήθεια του Κίμωνα το στερέωσε όπως όπως στα βράχια, κι έτσι είχε λίγη σκιά ο ταλαίπωρος Λουκάς.

Η ανησυχία του κόσμου ερχόταν σ' αφτιά μας σαν βόμβος. Ανασήκωσα το κεφάλι και τους φώναξα να ηρεμήσουν, εξηγώντας πως η μοναδική μας επιλογή ήταν να περιμένουμε. Οι γονείς μου στέκονταν αγκαλιασμένοι, κι ένιωθα στο βλέμμα τους τη βουβή εμπύχωση που μου έδιναν.

Κάθε λεπτό αναμονής κυλούσε βασανιστικά, και αφού μου φάνηκε πως είχαν περάσει άπειρα, η σιωπή που

απλώθηκε ξαφνικά με έκανε να κοιτάξω και πάλι ψηλά. Σάρωσα με τα μάτια μου τον ουρανό για να διακρίνω μήπως ο λόγος αυτής της σιωπής ήταν ο ερχομός του ελικοπτήρου. Όχι, κάτι άλλο συνέβαινε.

Το σκοινί ταλαντώθηκε και μια ηλικιωμένη γυναίκα φάνηκε να κατεβαίνει προς το μέρος μας. Έδειχνε να γνωρίζει τι ακριβώς έπρεπε να κάνει, πού ακριβώς να πατήσει και σε ποιες προεξοχές να στηριχτεί, γι' αυτό και πολύ γρήγορα έφτασε κάτω, σ' εμάς. Μέχρι εκείνη τη στιγμή μόνο την πλάτη της είχα δει, αλλά μόλις έστρεψε το κεφάλι της και αντίκρισα την όψη της, κατάλαβα αμέσως ποια ήταν.

Σπάνια εμφανιζόταν μπροστά σε κόσμο, τροφοδοτώντας μάλιστα τον τελευταίο καιρό φήμες πως είχε πεθάνει, γιατί κανένας δεν την είχε δει. Ήταν τόσο ακριβοθώρητη, που οι ντόπιοι τής είχαν βγάλει για παρατσούκλι το όνομα του νησιού μας: Άθωρα. Σοφί ήταν το πραγματικό της.

Κανείς δεν γνώριζε το παρελθόν της και κανείς δεν μπορούσε να πει με σιγουριά την ηλικία της. Κάποιοι πιθανολογούσαν πως κόντευε τα εξήντα, μα υπήρχαν κι άλλοι που υποστήριζαν πως ήταν πάνω από εκατό.

Η παρουσία της είχε κάτι το μεταφυσικό. Πολλές φήμες, υποθέσεις και τρομακτικές ιστορίες κυκλοφορούσαν για εκείνη, αλλά στην πραγματικότητα ποτέ δεν είχε κάνει κακό σε κανέναν. Ζούσε με όσα της πρόσφερε η φύση, και ήταν ευρέως γνωστό πως πολλοί κάτοικοι του νησιού τής άφηναν δέματα με τρόφιμα σε διάφορα σημεία, ζητώντας της ως αντάλλαγμα κάποιο από τα βότανα που ολημερίς μάζευε και τα χρησιμοποιούσε σαν γιατρικά για κάθε ασθένεια του σώματος και της ψυχής. Όποιος είχε πρόβλημα υγείας, το έγραφε σε ένα χαρτί με μεγάλα, κεφαλαία γράμματα και

το άφηνε μαζί με το πεσκέσι. Την επόμενη μέρα πήγαινε κι έβρισκε, τυλιγμένο μέσα στο ίδιο χαρτί, το βότανο που θα έλυνε το πρόβλημά του. Η φήμη πως τα μαντζούνια της γιάτρευαν όλες τις αρρώστιες είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις, όμως εγώ δεν το πίστευα. Ήμουν επιστήμονας και γνώριζα τις ευεργετικές ιδιότητες κάποιων βοτάνων, ωστόσο είχα σοβαρές επιφυλάξεις για την ίαση ασθενειών με τόσο απλό τρόπο.

Την είχα δει μερικές φορές από μακριά να περπατά με εντυπωσιακή ευκολία ακόμη και στα πιο δύσβατα μονοπάτια, χωρίς να έχει τύχει ποτέ να συναπαντηθούμε. Απ' ό,τι είχα μάθει, απέφευγε τις επαφές με τους ανθρώπους.

Το σπίτι όπου έμενε δεν απείχε πολύ από το ξωκλήσι. Χωμένο μέσα στα βράχια, σαν σμιλεμένο από το ίδιο πέτρωμα, ήταν δύσκολο να το εντοπίσει κανείς αν δεν κοίταζε προσεκτικά. Μόνο τότε μπορούσε να διακρίνει την ξύλινη πόρτα του, με τα φαναράκια δεξιά και αριστερά της, για να βοηθούν προφανώς την ένοικό του να βρίσκει τον δρόμο, όταν επέστρεφε στο σκοτάδι της νύχτας.

Μια φορά είχα περάσει αποκεί, κατά τη διάρκεια κάποιας ορειβατικής εξόρμησης, και με την προτροπή ενός ντόπιου, από εκείνους που πίστευαν πως αυτή η γυναίκα ήταν ένα πλάσμα αλλόκοτο, στάθηκα να παρατηρώ τον μικρό πέτρινο όγκο. Κάποιοι από τους ορειβάτες άρχισαν να τη φωνάζουν περιπαικτικά με το παρατσούκλι της, μα η Σοφί, παρόλο που ήταν φανερό πως βρισκόταν μέσα στο σπίτι, αφού έκλεισε τις κουρτίνες στα μικρά παράθυρα, ούτε που ξεμύτισε για να μας δει ή να μας πει κάποια κουβέντα.

Τώρα την αντίκριζα για πρώτη φορά από κοντά κι έβλεπα τόσο καθαρά τα χαρακτηριστικά της. Τα λευκά της μαλλιά,

μακριά και ξέπλεκα, την έκαναν να θυμίζει μάγισσα των παραμυθιών, έτσι όπως τα ανακάτωνα ο αέρας. Το δέρμα του προσώπου της, στεγνό και ζαρωμένο, ψημένο από τον ήλιο και γεμάτο ρυτίδες, έμοιαζε με χάρτη που τον διέσχιζαν ρυάκια απ' άκρη σ' άκρη. Τα μάτια της είχαν απροσδιόριστο χρώμα, που ήταν ένας συνδυασμός καφέ και πράσινου, λες και αποτυπωνόταν μέσα τους η γη του νησιού μας. Ήταν εξαιρετικά αδύνατη, σχεδόν σκελετωμένη. Φορούσε ένα λινό, ξεθωριασμένο, μαύρο παντελόνι κι ένα φανελάκι στο ίδιο χρώμα, που άφηνε ακάλυπτα τα γυμνασμένα χέρια της, λύνοντάς μου έτσι την απορία πώς κατάφερε να κατέβει τόσο εύκολα.

Μας πλησίασε και το βλέμμα της καρφώθηκε για μια στιγμή πάνω μου διεισδυτικό και έντονο, λες και διάβαζε τις σκέψεις μου. Στάθηκε παραδίπλα και γυρίζοντάς μας την πλάτη ακούμπησε τις παλάμες της στα βράχια, σαν να ήθελε να πάρει απάντηση στα λόγια που ψιθύριζε μέσ' από τα δόντια της. Ύστερα γονάτισε στο πλευρό του τραυματία. Μια πλεχτή, ξεχειλωμένη τσάντα ήταν περασμένη διαγώνια στον κορμό της, που την έβγαλε αποπάνω της και την άφησε στο χώμα.

«Δεν θα αντέξει για πολύ», είπε με ήρεμη φωνή, που είχε κάτι το απόκοσμο, ενώ ταυτόχρονα έφερε τα δυο της χέρια πάνω από το στήθος του Λουκά και αφού έκανε μια κυκλική κίνηση, τα ακούμπησε απαλά στο μέρος της καρδιάς του.

Εκείνος, σαν να τον διαπέρασε ηλεκτρικό ρεύμα στο άγγιγμά της, βόγκηξε ελαφρά και άνοιξε τα μάτια.

«Φωτεινή...» ψέλλισε σφίγγοντας το χέρι μου. «Δεν θέλω να πεθάνω».

«Δεν θα πεθάνεις. Τουλάχιστον όχι σήμερα....» του είπε εκείνη χαϊδεύοντας το μέτωπό του.

Η ξενική προφορά της υποδήλωνε γαλλική καταγωγή, σκέφτηκα και θύμωσα με τον εαυτό μου που αυτή τη στιγμή έδινα σημασία σε τέτοιες λεπτομέρειες.

Στο μεταξύ, η Σοφί έβγαλε από την τσάντα της ένα μικρό γυάλινο μπουκάλι που περιείχε ένα θολό υγρό. Έριξα μια αλαφιασμένη ματιά στον Πέτρο και τον Κίμωνα, οι οποίοι παρακολουθούσαν προσηλωμένοι, κι έπιασα το χέρι της θέλοντας να τη ρωτήσω τι θα του έδινε.

«Δεν έχουμε πολύ χρόνο, αν κοιμηθεί, δεν θα ξυπνήσει ξανά», μουρμούρισε χωρίς να με κοιτάζει και τραβώντας μαλακά το χέρι της αποδεσμεύτηκε από τη λαβή μου. Ακούμπησε στα χείλη του Λουκά το μπουκαλάκι και άρχισε να του δίνει να πει μικρές γουλιές, σαν μεταλαβιά.

Τα λόγια που έβγαιναν από το στόμα της σε κάθε γουλιά ήταν ακαταλαβίστικα και δεν σταμάτησαν παρά μόνο όταν εκείνος ήπιε και την τελευταία σταγόνα από το θολό υγρό. Τότε έκλεισε αργά τα μάτια και το κεφάλι του έγειρε τελείως ακίνητο στο πλάι.

Ένωσα το αίμα μου να παγώνει, αφού ήταν πια αναίσθητος. Έλεγχσα τον σφυγμό του και με τρόπο συνειδητοποίησα πως δεν μπορούσα να τον ψηλαφήσω. Αυτή τη φορά τής έπιασα πιο αποφασιστικά το χέρι, ρωτώντας ανήσυχη:

«Τι έπαθε;»

Κοιταχτήκαμε για λίγο έντονα, με το βλέμμα της να με διαπερνά. Στάθηκε όρθια χωρίς να μου απαντήσει, στρέφοντας τη ματιά της προς τον Λουκά, που ξαφνικά έμοιαζε λες και είχε αναστηθεί.

«Φωτεινή, πονάω...» ψιθύρισε. Προσπάθησε να ανασηκωθεί, αλλά ένα βογκητό τον ανάγκασε να παραμείνει στη θέση του και απλώς να μου σφίξει και πάλι το χέρι.

Η παράξενη γυναίκα μάζεψε αμίλητη την τσάντα της και πηγαίνοντας προς τα βράχια άρχισε να τα σκαρφαλώνει με την ίδια ευκολία που τα κατέβηκε. Λίγο πριν χαθεί, σταμάτησε και κοίταξε προς την ανταριασμένη Ανατολή, λέγοντας σιβυλλικά:

«Οι Άρπυιες...»

Από το σημείο στο οποίο βρισκόμαστε δεν είχα ορατότητα προς την κατεύθυνση όπου είχε καρφώσει τα μάτια της. Ύψωσα το βλέμμα μου στον ουρανό, ακριβώς εκεί όπου λίγη ώρα πριν ο ήλιος έκαιγε βασανιστικά, και είδα ότι είχε κλείσει πάλι, παίρνοντας ένα μολυβί χρώμα. Αναρωτήθηκα τι σήμαινε αυτό που είπε η παράξενη γυναίκα για τις Άρπυιες. Παρόλο που τις είχα ξανακούσει στα σχολικά μου χρόνια, δεν θυμόμουν τι ήταν. Εκείνη έριξε ένα γρήγορο τελευταίο βλέμμα σ' εμένα και στον Λουκά κι έπειτα εξαφανίστηκε αθόρυβα, όπως ακριβώς είχε έρθει.

Ελάχιστα λεπτά αργότερα ακούστηκε ο αμυδρός ήχος ενός ελικοπτέρου που πλησίαζε...